

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№11
2025

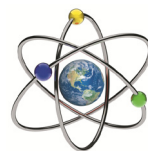
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

PSIXOLOGIYA YO'NALISHI

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 54 sahifa,
noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННЫХ СТУДЕНТОВ КАК УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА.....	8
Тиллашайхова Хосият Азаматовна	
PEDAGOGLARNING TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA USLUBIY TAYYORGARLIGINING O'RNI	12
Toshmatov Boboxon Egamshukurovich	
BO'LAJAK PEDAGOGLARNI TAYYORLASHDA INNOVATSION PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR.....	16
Eshnazarova Farida Jo'raqulovna	
ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ КОНСУЛЬТАЦИЯ: СОВРЕМЕННАЯ ПРАКТИКА, ЗАДАЧИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	19
Раупова Шохида Ахроровна	
ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К ИНКЛЮЗИВНОМУ ОБУЧЕНИЮ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ: ЗАДАЧИ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	22
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
ИССЛЕДОВАНИЕ ЦЕЛОСТНОГО МЕХАНИЗМА ПСИХИЧЕСКОЙ РЕГУЛЯЦИИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	26
Шарипова Муштари Толибжон кизи	
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВУЗОВ УЗБЕКИСТАНА: РЕЗУЛЬТАТЫ ПИЛОТНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ	33
Рахманова Диляра Рустемовна	
ICHKI ISHLAR ORGANLARIGA XIZMATGA QABUL QILINGAN SHAXSLARNI KASBIY FAOLIYATGA MOSLASHTIRISH JARAYONINI MOHIYATI	36
Zaribov Zafarbek Ravshonbekovich	
O'SMIRLAR XULQ-ATVORIDAGI IJOBIY FAZILATLAR SHAKLLANISHIDA IJTIMOYIY-ETNOPSIXOLOGIK OMILLARNING NAZARIY ASOSLARI.....	41
Djurayev Tashpulat Saxiyevich	
IRODAVIY FAOLLIKNI TADQIQ ETISHDA JINS XUSUSIYATLARINING DETERMINANTLARI	45
Jo'rayev O'tkir Tashpulatovich	
МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARDA MAS'ULIYAT HISSINING SHAKLLANISHINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....	50
Norimbetova Nilufar Turg'un qizi	

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MAS'ULIYAT HISSINING SHAKLLANISHINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Norimbetova Nilufar Turg'un qizi

Ipak yo'li va innovatsiyalar universiteti

“Pedagogika Psixologiya va umumta'lim fanlari” kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda mas'uliyat hissining shakllanish jarayoni va uning psixologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda bola shaxsining ijtimoiylashuvi, o'zini anglash, ichki nazoratning shakllanishi va o'yin faoliyatining mas'uliyatni rivojlantirishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, tarbiyachi va ota-onalarning ijobiy rag'bat, ishonch va namunaviy xatti-harakatlar orqali bolada javobgarlikni shakllantirishdagi o'rni ko'rsatib o'tiladi. Maqola natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshda mas'uliyat hissining rivojlanishi bola faoliyatining motivatsion, emotsional va ijtimoiy omillari bilan uzviy bog'liqdir.

Kalit so'zlar: maktabgacha yosh, mas'uliyat hissi, psixologik rivojlanish, ijtimoiylashuv, motivatsiya, o'yin faoliyati, tarbiya.

Abstract: This article analyzes the psychological characteristics of the development of a sense of responsibility among preschool children. The study focuses on the processes of socialization, self-awareness, and the formation of internal control, emphasizing the role of play activities in fostering responsibility. The importance of teachers' and parents' influence through positive reinforcement, trust, and exemplary behavior is discussed. The findings indicate that the development of responsibility in preschool age is closely connected with the child's motivational, emotional, and social development.

Key words: preschool age, sense of responsibility, psychological development, socialization, motivation, play activity, upbringing.

Аннотация: В статье рассматриваются психологические особенности формирования чувства ответственности у детей дошкольного возраста. Анализируются процессы социализации, самосознания и становления внутреннего контроля, а также подчеркивается роль игровой деятельности в развитии ответственности. Особое внимание уделено влиянию воспитателей и родителей, их доверию, положительному подкреплению и личному примеру. Результаты показывают, что развитие чувства ответственности у дошкольников тесно связано с мотивационными, эмоциональными и социальными аспектами личности ребёнка.

Ключевые слова: дошкольный возраст, чувство ответственности, психологическое развитие, социализация, мотивация, игровая деятельность, воспитание.

KIRISH

Maktabgacha yosh davri - bu bolaning shaxsiyati shakllanishida eng muhim davr hisoblanadi. Aynan shu davrda bolalarda mas'uliyat hissi kabi muhim fazilatlar asoslari qo'yiladi. Zamonaviy dunyoda ko'plab ota-onalar farzandlarining moddiy ehtiyojlarini qondirishga ko'proq e'tibor qaratayotgan bo'lsa-da, mas'uliyat hissini shakllantirish kabi muhim jihatlarni chetda qolmoqda. Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarda mas'uliyat hissini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari, usullari va samarali amaliyotlarini o'rganishga qaratilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalarda mas'uliyat hissini shakllantirish nafaqat kelajakdagi maktab hayotiga tayyorlash, balki butun umri davomida foydali bo'ladigan hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun ham muhimdir. Bolaning o'z harakatlari va qarorlari uchun javobgarlikni his qilish qobiliyati uning kelajakdagi muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

L.S Vygotskiy bo'yicha ijtimoiy-interaktiv modelda bolaning fikrlash va axloqiy qoidalarni shakllanishi ijtimoiy muloqot orqali yuz berishini ta'keidlagan. Uning “yaqin rivojlanish zonasi” g'oyasiga ko'ra, bolaga mas'uliyatni shakllantiruvchi vazifalar nazorat ostida berilib, ota-ona yoki pedagog yordami bilan asta-sekin mustaqil

bajarishga o'tilishi kerak. A.N. Leontyev faoliyat nazariyasiga tayangan holda, mas'uliyat hissi bolaning faoliyat tizimi (o'yin, mehnatga o'xshash harakatlar) orqali shakllanishini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, bola bajarayotgan vazifaning maqsadi va ijtimoiy ahamiyatini anglagan sari, unda javobgarlik hissi kuchayadi. Masalan, "sen biz bilan gullarni sug'orishga yordam berasan" kabi topshiriqlar orqali bola o'z harakatining foydasini sezadi va natijada mas'uliyat hissi mustahkamlanadi.

D.B. Elkonin bolalik davridagi o'yin faoliyatini rivojlanishning asosiy vositasi deb biladi. Rolli o'yinlar bola uchun ijtimoiy vaziyatlarni modellashtirish, boshqalar nuqtai nazarini qabul qilish va o'z rolini bajarayotganida javobgarlikni his qilish imkonini beradi. Amaliyotda pedagoglar bolalarga aniq rollar va majburiyatlar berishlari lozim — masalan, "shifokor", "o'qituvchi" kabi rollar orqali bola o'z vazifasini bajarayotganini tushunadi va bu mas'uliyatni rivojlantiradi.

Z. Freydning psixoanaliz nazariyasiga ko'ra, bola ichki nazoratni ("super-ego") tarbiya jarayonida rivojlantiradi. Kattalar tomonidan o'rnatilgan me'yorlar va cheklovlar bolaning mas'uliyat tuyg'usiga asos bo'ladi. Biroq haddan tashqari qattiq taqiqlar yoki jazolar bolaning ichki aybdorlik hissini kuchaytirishi mumkin. Tarbiyada muvozanatni saqlash, bola bilan muloqotda sabablarni tushuntirish, me'yorlarni izohlash muhim. Bu usul bolaning axloqiy ongini va mas'uliyat hissini tabiiy shakllantiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

J. Piage axloqiy rivojlanishni ikki bosqichda izohlaydi: g'ayriavtonom (kattalar qoidalariga bo'ysunish) va avtonom (ichki qoidalarni tushunish). Maktabgacha yoshda bola ko'proq birinchi bosqichda bo'ladi, lekin ijtimoiy o'yinlar, muloqot va qoida muhokamalari orqali u asta-sekin o'z qarorlarining sababini tushunishga o'tadi. Qoidalarning mazmunini bolalar bilan birgalikda muhokama qilish ularning ichki mas'uliyatini kuchaytiradi.

E. Erikson 3–6 yosh oralig'ini "tashabbus vs aybdorlik" bosqichi deb ataydi. Agar bolaga tashabbus ko'rsatish imkoniyati berilsa va u rag'batlantirilsa, u o'z harakatlari uchun mas'uliyatni his qila boshlaydi. Agar tashabbus rad etilsa yoki doimiy tanqid qilinsa, bola o'zini aybdor his qiladi va tashabbuskorlikni yo'qotadi. Shuning uchun pedagoglar bolalarning harakatlarini rag'batlantirishlari, kichik xatolarga bag'rrikeng bo'lishlari zarur.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabgacha yosh davri — bolaning shaxsi, hissiyoti, tafakkuri va ijtimoiy munosabatlari shakllanadigan eng muhim bosqichlardan biridir. Bu davrda bolaning psixik rivojlanishi jadal sur'atda kechadi, u atrof-muhitni faol idrok eta boshlaydi, kattalar va tengdoshlari bilan muloqot orqali o'zini anglashni o'rganadi. Bu davrni shartli ravishda ikki bosqichga — kichik maktabgacha yosh (3–4 yosh) va katta maktabgacha yosh (5–6 yosh) davrlariga ajratadilar, chunki har bir bosqichning o'ziga xos psixologik xususiyatlari mavjud.

3–4 yosh oralig'ida bola o'z "Men"ini anglash, o'zini mustaqil shaxs sifatida his etish bosqichiga kiradi. Bu davrda bolalarda "Men o'zim qila olaman" degan tabiiy istak kuchayadi. U kiyinish, o'yinchoqlarni yig'ish yoki sodd topshiriqlarni bajarishda mustaqil bo'lishga intiladi. Shu sababli, bu yoshda kattalarning sabr-toqatli va rag'batlantiruvchi munosabati muhim ahamiyat kasb etadi. Bolalar oddiy ko'rsatmalarni tushunish, ularni eslab qolish va bajarish qobiliyatiga ega bo'la boshlaydilar. Shu bilan birga, ular hali emotsional jihatdan beqaror bo'lishi, muvaffaqiyatsizlikka chidamsizligi bilan ajralib turadi. Shu sababli, ijobiy baho, maqtov va rag'bat bu yoshdagi bola uchun asosiy psixologik ehtiyojlardan biridir. Rag'bat orqali bola o'z harakatlarining to'g'riligini anglaydi, bu esa unda mas'uliyat va o'ziga ishonch hissini rivojlantiradi.

5–6 yosh davriga kelib, bolaning tafakkuri, xotirasi, diqqat va mantiqiy fikrlash qobiliyatlari ancha rivojlanadi. Bola endi oddiy sabab-oqibat aloqalarini tushunadi, masalan, "agar suvni to'ksam, stol ho'l bo'ladi" kabi mantiqiy xulosalar chiqaradi. Shu bilan birga, u murakkabroq topshiriqlarni bajarishga, ketma-ketlikni tushunishga va o'z harakatlarini rejalashtirishga o'rganadi. Bu yoshda bola o'z xatti-harakatlarining oqibatlarini anglay boshlaydi, ya'ni "to'g'ri" va "noto'g'ri" harakatlar o'rtasidagi farqni tushunishga intiladi.

Katta maktabgacha yoshdagi bolalar ijtimoiy jihatdan ham faol bo'lib, tengdoshlari bilan o'yinlarda o'zaro hamkorlik qilishni, rollarni taqsimlashni va kelishuvga kelishni o'rganadilar. Shu tariqa, ular jamiyatdagi ijtimoiy qoidalarni, masalan, navbat kutish, yordam berish yoki o'z fikrini bildirgan holda boshqalarni tinglash kabi ko'nikmalarni shakllantiradilar. Bu jarayonlar ularning emotsional intellekti, ijtimoiy moslashuvi va mas'uliyat hissining po'ydevorini yaratadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik rivojlanishi o'z-o'zini anglash, mustaqillikka intilish, mantiqiy tafakkur va ijtimoiy faoliyatning kuchayishi bilan tavsiflanadi. Kattalarning to'g'ri pedagogik yondashuvi, ijobiy muloqot va rag'batlantirish usullari bu jarayonda hal qiluvchi rol o'ynaydi, chunki aynan shu omillar bolaning kelajakdagi shaxsiy mas'uliyatini, o'zini baholashini va ijtimoiy xulqini shakllantirishga asos bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maktabgacha yoshdagi bolalarda mas'uliyat hissini shakllantirish - bu uzoq muddatli va izchil jarayon bo'lib, ota-onalarning sabr-toqatli va nazokatli yondashuvini talab qiladi. Bolaning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda, unga mos keladigan vazifalarni topshirish, izchillikni saqlash va ijobiy rag'batlantirish orqali mas'uliyatli shaxsni tarbiyalash mumkin.

Muhim jihat shundaki, mas'uliyat hissini shakllantirish nafaqat bolaning kelajakdagi maktab hayotiga tayyorlaydi, balki uning butun hayoti davomida foydali bo'ladigan hayotiy ko'nikmalarni rivojlantiradi. Ota-onalar bolalarga nafaqat vazifalarni bajarishni, balki ularning muhimligini tushunishni ham o'rgatishlari kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Smith, J. (2022). Early Childhood Responsibility Development. *Journal of Child Psychology*, 48(3), 234-248.
2. Johnson, M. & Brown, K. (2023). *Preschool Age: Psychological Characteristics and Educational Approaches*. New York: Academic Press.
3. Ahmedova, M. (2023). Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash: zamonaviy yondashuvlar. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti.
4. Wilson, P. (2022). Play-Based Learning for Responsibility Development. *Early Childhood Education Journal*, 45(2), 167-179.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.